

Náhrada nemajetkové újmy v trestním řízení – Abstrakt

Tématem této rigorózní práce je náhrada nemajetkové újmy v trestním řízení. S tímto tématem souvisí zejména otázka splnění podmínek pro její náhradu a určení její výše. Tato práce se zabývá oprávněním poškozeného na uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy a řadou souvisejících otázek, zejména potom ve vztahu ke zjištění výše nároku na náhradu nemajetkové újmy. Uplatnění a vyčíslení nároku poškozeného v penězích je totiž značně komplikovanější než v případě náhrady majetkové škody, a proto je této otázce nutné věnovat zvýšenou pozornost. Účelem této práce je poukázat na procesní postup při uplatnění nároku ze strany poškozených v adhezním řízení, rozhodovací soudní praxi ze strany Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, jenž se v rámci rozhodovací praxe často dostávají do vzájemného střetu, a současně předložit vlastní návrhy na možnou úpravu současného znění trestního řádu.

Tato rigorózní práce je rozdělena celkem na šest kapitol, kdy každá kapitola pojednává o vybraném aspektu problematiky náhrady nemajetkové újmy v rámci trestního řízení.

První kapitola se věnuje významu náhrady nemajetkové újmy. Současně popisuje účel právní úpravy náhrady nemajetkové újmy v rámci adhezního řízení, za který lze považovat zajištění práv poškozených a ochranu před sekundární viktimizací poškozených. Právní úprava problematiky uplatnění práv poškozeného je založena na zásadě zajištění práv poškozeného a zásadě uspokojení zájmů poškozeného. Tyto zásady jsou podrobněji zkoumány rovněž v rámci této kapitoly.

Druhá kapitola se zabývá stěžejní právní úpravou, která upravuje náhradu nemajetkové újmy. Poškozený uplatňuje svůj nárok postupem dle trestního řádu, který upravuje primárně postup orgánů činných v trestním řízení. Tato práce se proto zabývá obecným postupem pro uplatnění nároku v rámci adhezního řízení. Pozornost je rovněž věnována situacím, kdy nárok na náhradu nemajetkové újmy je uplatňován vůči mladistvým. Nároky poškozeného jsou hmotněprávní povahy, proto jsou součástí této kapitoly jednotlivé nároky na náhradu dle občanského zákoníku a zákoníku práce.

Třetí kapitola se věnuje vybraným procesním aspektům náhrady nemajetkové újmy v adhezním řízení. Kapitola popisuje proces uplatnění nároku a práv poškozeného v rámci trestního řízení. Pozornost je rovněž věnována variantám rozhodnutí soudu o nároku poškozeného, opravným prostředkům, které má poškozený k dispozici, a dalším procesním aspektům.

Čtvrtá kapitola podrobněji popisuje postup při stanovení výše náhrady nemajetkové újmy, a to pro oblast bolestného za fyzickou bolest, duševních útrap, ztížení společenského uplatnění a

náhrady za neoprávněné zásahy do osobnostních práv. Součástí kapitoly je rovněž podrobnější rozbor určení výše náhrady nemajetkové újmy prostřednictvím znaleckého posudku.

Pátá kapitola se zabývá porovnáním české právní úpravy se zahraniční právní úpravou, a to konkrétně s trestním řádem Slovenské republiky a trestním řádem Spolkové republiky Německo. Uvedené zahraniční právní úpravy jsou české právní úpravě velmi podobné, zejména potom slovenský trestní řád, nicméně vykazují několik zajímavých odlišností, na které tato práce poukazuje.

Poslední šestá kapitola předkládá úvahy nad možnými změnami právní úpravy. Kapitola se zaměřuje na možnou úpravu poučovací povinnosti poskytovanou ze strany orgánů činných v trestním řízení, otázkou vymezení překážky věci zahájené pro uplatnění nároku poškozeného v rámci trestního řízení, zařazení práva podat odpor proti trestnímu příkazu mezi opravné prostředky, kterými by disponoval poškozený, a úpravu postupu soudu pro situace, kdy poškození podávají své návrhy na poslední chvíli.